

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1939

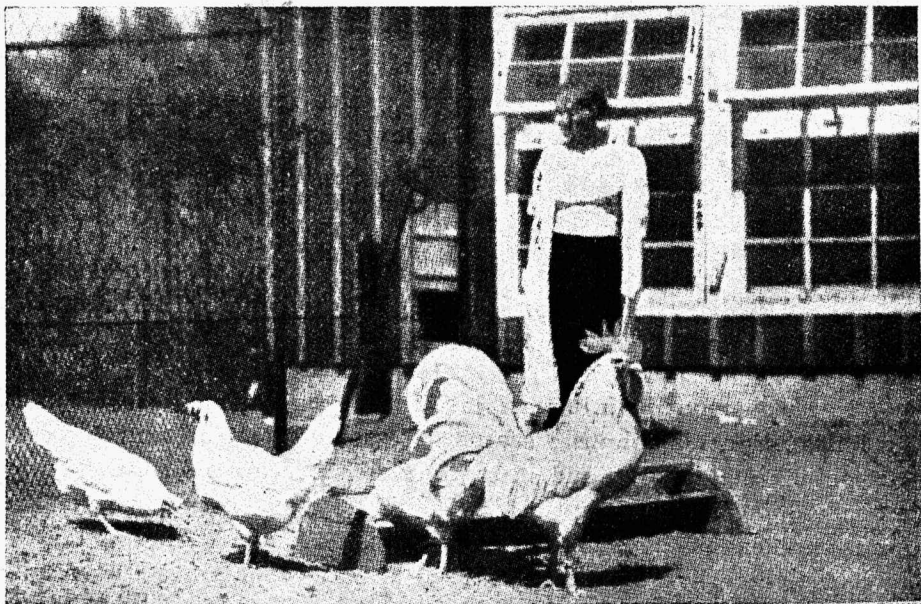
VII aastakäik

Toimetaja mag. agr. E. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 10

Oktoober

Noore hoolealused on kasvanud suureks.

Sügis mõtteid.

Mingi raskemeelne nukrus hõõgub sügisloodusest. Taevas on hall, umbne ja madal. Vihm piitsutab koltunud lehti ja raagus puid. Tuul ulub ja külm rõskus poeb üksiku jalutaja kontidesse. Siis aga tulevad päevad, mil tuul vaikib. Hall udu roomab soode ja vete madalikelt. Ümbrus on ängistavalt vaikne, ähmane ja kuidagi ebamääraselt ilmetu. Kuid lehed langevad endiselt. Ja looduse suremise agoonia jätkub. Ent ühel päeval lakkab vihasadu. Õhk muutub kargeks ja läbipaistvaks. Madalalt liikuv päike kuldab raagus metsi ja kündja sammub adra järel. Kaugelt aga kostab viljapeksumasina undamist, lahkuvate rändlinde häälightsusi ja töötavate inimeste hõikeid. Põllud on paljad, kuid talvvilja oraste igivärske rohelus palistab kõrrepõldude elutust ja mustad künnivaod auravad niiskusest. See on nagu igaveseks ja alati uudeks tõenduseks, et vaatamata kõige kaduvusele jätkub siiski elu. Raagus puud kattuvad uue rohelusega, põllud haljenduvad ja vanade asemele astub noorte teovõimas rivi. Ja elu ei jää kunagi seisma.

Ent vaatamata sellele tõetundele, on sügis siiski aastaajaks, mis sisendab mõtlevale inimolendile teadmise kõige kaduvusest. Vanad tunnevad siis teravamalt aastate väsimust ja noorte hingedesse hiilib teadvus, et pole kaugel aeg, mil vanad ulatavad oma kepi praeguste noorte kätte ja tuleb omakorda teed anda nendele, kes tulevad meie järel. Sest elu on igavene, kuid alati vahelduv. Vanad kaovad, noored astuvad asemele. Sünnivad uued inimesed ja uued inimõtted. Kõik vaheldub, uueneb, täieneb ja muutub. Muutuvad kaleidoskoopilise kiirusega isegi inimese tunded. Tunane vihkamine võib üle öö muutuda vaimustatud poolehoidu avalduseks. Äsjane vaimustatud poolehoid võib aga aastate voolus aset anda mürgisele pettumusele ja kibestunud vihkamistundele. Kõige üle, mis moodustas kunagi meie elusisu ja olemasolumõtte — laotub aastate roostelinik ja jäävad vaid mälestused. Kõrd mõrkjad ja kibedad, kord lapsenaeratusena pehmed ja soojad.

*

Nagu on muutlik inimõtte ja üksikinimese saatus, nii on muutlik ka ühiskondade ja rahvuste saatus. Eesti ühiskond on viimaste aastakümnete kestel läbi teinud murrangulisi pöördelaastaid. Inimõigusteta teoorjade karjast ja allasurutud talupojaseisusest on ta peaaegu üle öö muutunud endaväärtustundega rahvuseks. Möödunud sajand, 40-date aastate meeleteitlikud talupojarahutused andsid peagi maad rahvajõudude organiseeritud koondumispüüetele, ja juba möödunud sajandi viimasel veerandil hakkas Eesti ühiskond ennast majanduslikult sirgu ajama.

Surnud veed.

Need on tummad ummiklained,
ummiklained, surnud veed,
kuhu iilid kannud laeva
alla vaenuliku taeva,
kuhu tuul ei leia teed.

Vesi meremaksaks pondunud,
õitseb, vetikatest keeb.
Hall ja madal taevas sondund
päevast päeva madalamaks
jääb, ent ummik ikka samaks.

Ainult vahel sekka harva
ummiklaine hall kui hülge
müksab vastu laeva külge
seenetanud seina karva.
Ent siis jälle nagu oli.

Laevnik, laevnik ummikvete,
asjatult sa hoiad tüüri:
läbi limuliste müüri
laeva ükski vool ei kannal
Asjatult sa otsid randa.

Pääsu ootad aastalt, kuudelt, —
lõdvalt masti abaluudelt
ripub loid ja volden puri.

Mitte puri! — Röske, raske nagu tina
selle laeva surilina!

August Alle.

Poliitiline sirguajamine toimus aga lõplikult alles Vene suure revolutsiooni lõomas ja Vabadussõja heitlustes, mis karastasid meie teotahet mitmekordselt.

Kahekümne aastase iseseisvuse kestusel oleme kordamineku rõõmude kõrval läbi elanud mõnegi pettumuse. Kõik ei ole alati nii läinud nagu lootsime ja nii mõnigi kord on tunne tekkinud, et vabadus — see rahva kalleim aare — on kaotanud mõndagi oma särast. Kuid vaatamata sellele on mälestused meie kahekümneaastasest minevikust siiski ilusad. Vaadates sügisehalluses tagasi neile elatud päevadele, peame tunnistama, et nende päevade elu oli siiski mitmekordselt elamisväärssem, kui elu, mis meie esivanemad pidid mitme põlve kestel elama võõra võimu surve all. Meie aga elasime oma enda elu omal maal ja keegi ei seganud meid.

Euroopa poliitilises taevas on aga vahepeal mõndagi muutunud. Kesk-Euroopas tõusnud tormikeeris on pühkinud oma teelt rahvused ja riigid, kes tahtsid elada oma elu omal maal. Meie oleme jahmatusega jälginud vahemaad Euroopa riigijuhtide sõnade ja tegude vahel. Meie oleme näinud, kuidas täna on kõneldud ühte ja homme tehtud teist. Kuid õnneks on see tormikeeris, mis vereojadega ähvardab uputada rahvuste eluavaldusi, meist peaaegu puutumatu mõõda läinud. Küll on meiegi elus vahepeal mõndagi muutunud ja see mis alles eile tundus võimatuna, on täna reaalseks saanud. Kuid nii kaua kui elame, usume meie, et Eesti rahva süda on suuteline uueks tõusuks, kui seda nõuab aeg.

Juh. Vd.

Miks kraadestub noorsugu.

Maailmas ei sünni midagi ilma põhjuseta. Ei kraadestu ka noorsugu põhjuse. Noorsoos peegeldub meie seltskond kogu tema vooruste ja pahedega, sest noorsugu kujuneb vanade näo järele. Noorsugu reageerib ühiselulistele nähtustele kiiresti ja võimsalt. Kuid noorte juures on kõik mõõded suuremad ja eluavalduused ägedamad. Seltskonna pahed paistavad sellepärast noorsoo elus ja käitumises märksa teravamalt silma kui vanapõlve juures. Ka oleme harjunud noorsoo juures seda hukka mõistma, mida vanapõlvele kergesti andeks anname. Nii on lugu ka kraadestumisega: kraade ei ole muud kui ideaalidest lageda tõusikliku ja boheemliku hingeeluga seltskonna niinimetatud „peenema seltskonna“ karikaatuur. Kraade ei tekkinud täna ega eile. „Härrasnoorte“ arenemine on käinud pikka teed ja tal on seljataga juba oma ajalugu.

Enne Maailmasõda toetas noorsugu tõhusalt vanapõlve tema võitlustes ja püüetes. Üks osa kiskus kaasa rahvuslikes üritusis, teine tormas vaimustusega sotsiaalsele ja poliitilisele alale. Vabadussõja lõpp tõi siia seisaku. Ei olnud enam, mida püüda ja kuhu tormata. Rahvas oli võitlustes saavutanud oma püüdmiste maksimumi. Inertsitõttu kestis poliitiline kobrutamine osas noorsoos edasi. Seda katsusid elustada vanad, sest erakondade kindralid vajasisid nekruteid. Kui kunstlikule kihutustööle tehti lõpp, siis vaibus ka noorsoos huvi poliitika vastu.

Ülesannete puudusel tikkusid noorsoo ideaalid ühe osa juures haihtuma ja kauged väljavaated tumenema. Noorsoo idealistlikud püüded ei leidnud seltskonnalt täit toetust. Ka pakkus vanapõlv vähe kõrget eeskujut. Vanapõlve võitlused keerlesid maiste huvide ümber. Kuid vanadelt õpiti midagi muud. Sõjad ja revolutsioonid olid väsitanud inimeste närve, tumestanud arusaama selle kohta, mis on hea ja mis on kuri, vapustanud seltskonna kõlbluse aluseid. Töö oli kaotanud oma aupaistuse, sest kasulikum temast näis olevat spekulatsioon kavalate kombinatsioonidega ning hoolimatu edasitungimine valimatute abinõudega. Noorsoo silmade ette kerkisid eeskujudena vastsed tüübid — tõusik, parasit ja boheemlane.

Tõusik oli rikastunud ruttu ja nõudis nüüd seltskonnalt oma rikkusele vastavat lugupidamist. Seda temale ei keelatud ja tõusik pani end välise suursugususe ja toredusega maksma. Toreduses katsusid temale järgneda vähem jõukad kihid. Et sammu pidada tõusikuga, tuli teistel üle jõu elada. Tõusik sai seltskonnas tooniandjaks ja sellepärast kannab selle elu tõusiklikku iseloomu. Viimaseid moekarjatusi, mis on mõeldud vaid ülematele tuhandetele, propageerivad meil kõik rahvale määratud ajakirjad ja ajalehed, sest seda nõuab lugejaskond. Meil on moekarjed määratud kõigile, kõigile, kõigile. Suurte tuludega härrasned käivad ees ja teised rühivad järele, vaatamata sellele, et seda ei lubaks kuidagi nende sissetulekud.

Parasit lahendas selle suurte tarviduste ja piiratud sissetulekute kollisiooni lihtsalt ja sirgejooneliselt: ta pistis käe avalikult teise tasku ja elas. Tema tegi laenu ja võttis zhiirosid. Tema laostas ja hävitas teiste majapidamisi ja saatis perekondi taludest ja äridest kerjakotiga välja. Tema südametunnistus jäi rahulikuks. Seadus teda ei karistanud selle eest ja seltskondlik lugupidamine jäi talle alles. Ta röövis teisi päris seaduslikul teel. Säärane mõnus olemine meeldis paljudele noortelegi.

Aga suurimat mõju noorsoo maailmavaate kujundamisel hakkas avaldama boheemlane. Tema pani maksma elu nautimise romantika. Teerajajateks sai siin osa kirjanikke ja kunstnikke. Boheemlasele järgnes „koolitatud poeg“, „härrasmees“, kes tundis häbi isa ja ema lihtsast kuuest ja kelle kõrgele vaimulennule jäi kodumaa kitsaks. Ta igatses viia Eestit Euroopasse ja suhtus põlgusega suguvendadesse, kes püüavad rannikul räämi. Kuid Eesti viimine Euroopasse osutus siiski raskeks ettevõtteks. Lääne kultuuri apostolid pidid tegema ränka tööd ja pidid palju õppima. Meistritest õnnelikumateks osutusid sellid ja õpipoisid. Neil ei olnud vaja pingutada jõudu, sest ihaldatud taevariik tuli nende juurde ise ilma palumata. Vaja oli teda vaid vastu võtta. Euroopa ise koputas uksele. Ta tuli siia mitmetel teedel, mitmest uksest ja vära-

Painaja.

Päevast veel valutab pää.
Uneks ka öö pole hää
kodumaal siin.
Röövitud nooruse usk.
Südames imelik tusk,
painaja piin.

Hallide päevade töö
sulgenud sügisöö
noiuatud ring.
Pimedas vangis on maa,
painajast vabaks ei saa
uneski hing.

Pimedas vangis on maa,
legendik kuuvalgeta.
„Aidake mind!“
Oleks kui kellegi häält
tuules seletand säält.
„Aidake mind!“

Tundub, kui tõstaks sääl käe
tapmiseks, mida ei näe,
põrgulik vaim.
Tundub, kui hüüaks mu vend.
Aga ei anda saa end
appi mu aim.

Gustav Suits.

~~~~~~

vast. Euroopa tähtsamaks esindajaks osutus moodsate tantsude õpetaja. Noorsugu armastab tantsida. Ta on armastanud seda ikka ja alati. Kuid igal ajastul kannavad tantsud isesugust ilmet. Enne tantsiti nn. seltskondlikke tantsu. Nad seisis ühenduses liikuvusega ja nõudsid üheõiguslust partnerite vahel ning galanteriid. Tantsuõpetaja oli vanasti ühtlasi ka seltskondlike kommete ja viiakuse õpetaja. Maailmasõda tõi teistest maailmajagudest Euroopasse tammumise tantsud (dzhimny, charleston, charlestonet j. t.). Need sammud baseerisid erootikal ja mehe omanduseõigusel ning omasis jõulise rüümi. Nad tulid Euroopasse juba stiliseeritult ja vastasid noorsoo pärastõjajaegsele hingelaadile. Nad levisid ruttu ja jõudsid pea ka Eestisse. Siin olid nad esitsa uudiseks ja neid võisid tantsida ainult peened härrad ja daamid, kes olid riietatud viimase moe järele ja kes olid saanud ettevalmistuse moodsate tantsude kursustel. Neid imetleti ja nad koondasid endale noorte tähelepanu. Siin oli ometi ideaal, mille poole maksis püüda — tantsida hästi ja riietuda nii, et seltskond imetleb. Tantsurahvast, kes riietus viimase moe järele, hakatigi tantsu nimetuse järele hüüdma „dzhimmideks“. Dzhimmipoisid ja dzhimmitudrukud olid kraade eelkäijateks. Kraade sai nimetuse oma keha hoiakust. Kraade on tantsulõvi, kes katsub riietuda seltskonnatippude kohaselt ja kelle keha hoiak on tingitud kursusetantsude iseloomust.

Neegritantsudes on liikumist nimelt ainult jalgal, kuna ülakeha on tegevusetu ja isoleeritud jalgade tööst. Rinnakorv jääb lamedaks. Eriline käte hoiak tingib õlgade tõstmise ja keha sirge hoiaku. Sellest nimigi „kraade“, s. o. „gerade“ — sirge, õige. Kraade riietub ja liigub seltskonnas, nagu viibiks ta tantsul. Sirge hoiak ühines peagi moodsa kummardusega, sest viiakuse eriteadlased nõudsid senise „kelnerikumarduse“ kaotamist. Kummardus läks lüüsisamba niudeosast lüüsisamba rinnakorvi osasse. Kõik sobis noortele suurepäraselt. Tantsu- elementid läksid tantsupõrandalt ellu. Tantsulõvi tahab ka elus liikuda tango- sammudel.

Ülimaks kooliks osale noorsoost said tantsukursused. Siin õpiti peent aja- viitejutuajamist, mis on lage igasugusest mõttest ja keerleb vaid seikluste ümber.

Need tantsud rajasid teed ka vabale käitumisele. Neegritantsud tõid kaasa muutunud suhted ka sugude vahele. Endised galantsed viiakuskombed kadusid kui „seisusliku keskaja“ jäänused. Läheneti looduselapsele. Neegrimaailmas oli naine hoopis teistsuguses sõltuvuses mehest kui Euroopas. Seal on naine iseseisvusetu ning sellisena esineb ta ka neegritantsus, kus ta peab alistuma meespart- neri fantaseeritud liigutustele. Neegri erootikagi on pealetikkavam eurooplase omast. Vastavalt neegrikommetele suruti daam tantsus enda vastu. Ühenduses

loomuliku viisakuse puudumisega avanesid siin laialdased võimalused vabaks käitumiseks. Käitumine arenes seltskondliku kasvatus kahjuks. Tantsukursuse esimesil päevil võidi veel märgata püüdeid olla viisakas, aga mida kaugemale kestis kursus, seda vabamaks läksid sugupoole vahekorrad. Eriti nad lõdvenesid „tantsukordamise kursustel”, mis kujunesid kooskäimise ja tutvunemise kohtadeks noortele. Muidugi erinesid kursused värvingult, — selle järele, missugune „lastetuba” oli neist osavõtjail. Aga kraadetele muutusid nad igatahes seltskondliku hariduse ülikooliks.

Edasi tungis Euroopa Eestisse k i n o kaudu. Siit õpiti riidetust viimase moe järele, siin soendati end elu põletamise romantika tule ääres. Siit võidi näha, kuidas peavad elama „härrasmehed”, ning omandati ideaale, mida katsuti rakendada ka igapäevasesse halli ellu. Kinoga katsus sammu pidada o p e r e t t. Tegureid, mis suurlinnas suunavad noorsoo arenemist, on palju, aga neid kannab üks ja seesama vaim.

Kraadepoiste liikumine on tekitanud seltskonnas teatavat reaktsiooni. Juba märgatakse hädaohtu. Temale on langetatud seltskonna hukkamõistev otsus. Seda teavad kraaded. Kuid nad suhtuvad sellesse põlgusega, sest nad tunnevad instinktiivselt, et nad omamoodi taotlevad „peenema seltskonna” ideaale. Mis arvavad vanad, see huvitab noormehi vähe. Neile on tähtis see, mis ütlevad nende kohta tütarlapsed. Aga siit leiavad nad imetlust, siin on nad hinnatud suurte tantsijadena ja lõbusate kavaleridena. Eks tütarlapsedki saa oma ideaalid seltskonnalt. Tähtsam kui võõraste külm otsus on ka omaste imetlev heakskiitmine. Kraadetele upitajad on tihti emad. Paljud emad suunavad lapsi valesti oma alaväärsuse tunde pärast. Nad ise on noores eas kannatanud palju kehvust ja madalust. Nad soovivad nüüd, et vähemalt nende lapsed kuuluksid „kõrgemasse seltskonda” ja „härrasmeeste” hulka. Nad kaotavad aga peagi juhtimise laste üle, sest neile öeldakse, et nad ei tunne peeni kombeid ja seltskondliku elu nõudmisi.

Seltskond on mitmepalgeline. Tema üks paletest on kraade. Aga see seisab lähedas ühenduses seltskonna teiste palettega nagu kohviku-kultuur ja bridzi-epideemia. Vaim on seesama, ainult väljendused on teistsugused. Kraadestumine on haigus ja tema vastu saab võidelda ainult seltskonna tervendamise teel. Seltskonna mentaliteet peab muutuma. Käbi ei kuku kannust kaugemale.

M. R a u d,
koolide peainspektor.

Ühe meie parima elavtara põõsa kasvatamisest.

Meie pikemaajalised kogemused näitavad, et elavtaradeks sobivate põõsaste järjestuses peame sooritama teatavaid ümberasetusi. Aastate eest, mil meil algas elavtarade rajamine, leidis lõunapoolsete välismaade eeskujul erilist soovitamist liguster. Kuid liguster on meil talveti korduvalt kannatanud, eriti harilikku ligustri püramiidvorm. Ka mullastiku suhtes on ta kaunis nõudlik ning kevadel lehistub hilja.

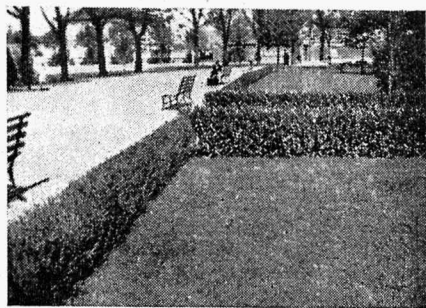
Paljude elavtara taimede hulgast on esile kerkinud eriti leplikkuse ja vastupidavuse poolest — läikiv tuhkpuu, cotoneaster lucida. See põõsaliik

pole meie karmidel talvedel kõige vähematki kannatanud. Kasvutingimustelt on tuhkpuu äärmiselt leplik, kuid eelistab lubjaseid maid, seega väga sobiv Põhja-Eestis.

Suuremal arvul on läikivat tuhkpuud elavtaraks tarvitatud Tallinna puieestikes, nagu Tornide väljaku väliservadel j. m. Siin on näha, et see põõsas ei tee vahet hea ja halva maa vahel, ta areneb ka päris kruusastel huuhvusvaestel kohtadel sama hästi nagu heas mullas, ja tervel, peagu kilomeetri pikkusel taral ei leia meie ühtki kasvuerinevust, vaatamata maa erinevustele.

Kasvu omadustelt sobib läikiv tuhkpuu madalateks ja poolkõrgeteks elavtaradeks 50—100 sm kõrguseni. Samuti laseb ta end korraldada põetavateks gruppideks või üksikpöösasteks.

Kevadel lehistub ta varakult, omab tugevalt läikivad tumerohelised lehed, mis sügisel muutuvad väga ilusateks punasevärvilisteks.

Paremal — tihe tuhkpuu elavtara, vasakul — külmaläbi kannatanud ligustritara.

Paljundus toimub kas seemnete või pistikute abil. Pöösad annavad õige rikkalikult seemet, mis valmib sügisel oktoobris. Marjad korjatakse ja asetatakse kohe kihtidena vahelduvalt puhta, pestud liivaga savipottidesse. Poti põhja asetame enne potitükkidest kihi (drenaaži). Igale sentimeetri paksusele liivakihihile tuleb kord marju, kuni pott täis, viimaseks asetame muidugi liivakihi ja siis katame poti klaasiga, et takistada hiirte hädaohtu.

Potile märgitakse hariliku pliiatiga selle täitmise aeg ning asetatakse pott varjatud, kõrgemale kohale — 30 sm sügavusele mulda. Seeme jääb niiviisi potiga mulda üheks aastaks, s. o. järgmise sügiseni või koguni 1½ aastaks, s. o. kevadeni. Seemet otsekohe peenrale külvata pole mõtet, kuna see ikkagi varem ei tärkaks,

väljaarvatud vast üksikud taimed, küll aga on seesugust peenart raske hoida püsivalt puhtana ja niiskena. Sama-sugust käsitlust vajab ka seemnekauplustest ostetud seeme.

On seeme 1—1½ aastat seisnud potiga mullas, toimub külv peenardele, ridade vahega 15 sm ja reas seemne vahe 1 sm. Taimed jäävad külvipeenardele üheks aastaks. Järgmisel kevadel pikitakse nad juba puukooli, harilikult tasasele maale, vahedega 60×15 sm. Toimub vahelt harimine käsitsi, võib ridade vahe olla vähem 30 sm, seega 30×15 sm. Puukooli pikikimisel lõigatakse juuri ja kasve umbes ½ pikkuses tagasi. Puukooli jäävad pöösad harilikult 2 aastat, mille järele nad on kõlvulised istutamiseks päriskohale.

Paljundamine pistikute abil toimub juuni lõpul või juuli algul poolküpsetest sama-aasta kasvudest. Lõigatakse umbes sõrmepikkused pistikud, jättes sellele ainult üles otsa 2—4 lehte, teisi alumisi kõrvaldades. Pistikud asetatakse suvel harilikult tühjalt seisvatesse lavadesse. Lavamuld tuleb aga enne katta. 3 sm paksuselt puhta, sõreda liivaga. Pistikute kaugus 5×3 sm. Akna all olgu väiksem õhuruum. Aknad hoida juurdumiseni kinni ja kaetult või 6—7 päeva pärast anda õige vähe õhku. Lavaõhk ja -muld peavad olema juurdumisel niisked.

Juurdunud pistikud pikitakse septembris paljunduspeenardele, kuhu jäävad 1 aastaks. Järgmisel aastal asetatakse puukooli, kus kasvavad tarvita-miskõlvulisteks samal aastal.

Lihtsam paljundusviis on seemnest-külv, kuid ka rohkem aega nõudev, siin kulub külvisse muretsemisest kuni elavtara pöösa saamiseni 3—4 aastat, pistikuist saame selle aga 2½ aastaga. Kuid viimase viisi tarvitamisel peavad meil olema kasutada lavad.

Praegu on sobiv aeg läikiv tuhkpuu seemne muretsemiseks ja selle ettevalmistamiseks.

A. H.

Iga valitsus on hea, kelle all ja kui kaua rahvaarv suureneb.

J. J. Rousseau.

Seame juba sügisel koduümbruse korda.

Mitte ainult kevad pole ajaks, mil mõeldakse ja teostatakse koduümbruse kaunistamist, vaid ka sügis on selle töö jaoks küllalt sobiv. Sügisel sageli pole võimalik kodust kaugemale tööle minna, küll on see aga võimalik kodu läheduses.

I. Teede korraldamine. Sügis on ajaks, mil ilmnevad teede puudused kõige paremini. Rasketel savistel maadel on liikumine taluõuel hoopis raske, kuid vaatamata sellele, tuleb siiski hommikust õhtuni kanda ja käija lauda, aida ja elamu vahet. On arusaadav ilma pikemata, et peame siin pisutki parandust tooma, muutes teid kõvemaks ja kuivemaks. Kuidas teid parandada, oleneb nende olukorrast ja saadavast materjalist.

Hoopis vesised ja porised teekohad täidame kividega, enne sealt aga pori kõrvaldades, peale asetame kas peeneid kive või jämedat kruusa. Lõpuks katame tee veel kergelt kruusaga. Tee tegemisel tulevad üksikud ained — kivid ja kruus, tugevasti kinni tampida või rullida. Tee olgu keskest kumer ja äärtele antud üldine kallak, nii et vesi sealt saaks üldise maa kallaku järele ära voolata. Jääb vesi tee servadele kauemaks ajaks seisma, muutub tee lõpuks poriseks.

Kus leidub paasi, seal on sügis sobivamaks ajaks paekivist jalgteede rajamiseks. Sügisel märjale maale asetatud kivid ei hakka hiljem jala all liikuma, kuna märg muld nagu imeb kivid enesesse. Paekivi tahvlitest teed sobivad sinna, kus raskete koormatega jalgteest üle ei sõideta. Paekivist jalgteed on väga head, olles alati puhtad ja kuivad, vajades vähest hooldamist.

II. Muruplatsid vajavad sügisel puhastamist igasugusest prahist, eriti puude lehtedest, kuna need võivad tiheda katte näol muru talve jooksul lämmatada. Sügisel on ka palju kergem muru puhastada kui kevadel, kuna praht ja lehed pole veel vajunud muru sisse ega kleepunud maa külge. On muru liig pikaks kasvanud, peame seda veel enne lume tulekut lühendama, et vältida mädanemist. Sobiv pikkus oleks 4—8 sm, ka liig lühike muru ei talvitu hästi.

On muruplatsile tekkinud lohke, võime neid täita ja kevadel need kohad seemendada, õhemast mullakattest küll tungib murutaim läbi ja niisugusel korral võib külv ära jääda.

Lahjadele muruplatsidele on sobiv sügisel anda 2—3 sm paksune kord head umbrohuvaba kompost-mulda või peent sõnnikut. Neid laotatakse murule siis kui maa on juba külmanud.

III. Puude ja põsaste hoolekanne seisab selles, et kõrvaldame kõik kuivanud, haiged, murdunud ja üleliigsed oksad. Seda tööd teeme enne tugevate küülikade saabumist. Lõige tehakse oksa aluselt risti, ülevalt poolt vähe kaugemalt. Säärane ristilõige annab väiksema haava, mis kiiremalt paraneb. Haavad kaetakse viise sõnnikust, savist ja tuhast valmistatud määrdega või õlivärvi kui ka puutõrvaga. Kunagi ei tohi okste saagimisel jätta oksa tüükaid puutüve külge, kuna niisugused tüükad kuivavad ning hiljem tungib siitkaudu mädanik puusüdamesse, tekitades nii õnnsaid ning lõpuks tormist murtavaid puid. Sellepärast puhastame kõik niisugused mädapesad ja õnnsused ning valame need tsiment ja kruusa seguga täis, vältides seega edasist mädanemist. Enne õnnsuse täis valamist peame selle puhastama mädanenud osadest ja desinfitseerima karbolineumiga või puutõrvaga.

Põsaste lõikamisel peame silmas, et neid põõsaliike, mis õitsevad varakevadel, lõigatakse kevadel kohe pärast õitsemist, kuna suvel ja sügisel õitsevad põõsad lõigatakse sügisel. Kuid iga põõsa juures on ka sügisel lõikamist, siis kõrvaldame kõik kuivanud, vigased, lõhkised, liig vanad ja üleareused noored ning nõrgad oksad, kuna õitsevate okste lõikamine toimub osalt kevadel pärast õitsemist, nagu sirelil. Oksad lõigatakse aluselt või hargnemise kohalt tagasi, aga mitte ei kärbita ainult latvu, millega ainult rikume põõsast.

Ka õitsevad ilupõõsad vajavad aegajalt kergelt väetist lahjas mullas. Väetise anname koos sügisese maaharimisega. Õrnemad põõsa liigid tulevad talveks katta. Õrneim on kultuur roos — teda katame külmade alguses

kuuse okstega, millele asetame lehti ja lund.

IV. Lillede hoolekande all mõistame lillede korraldamist talveks. Meil aasta-aastalt ikka rohkem levivaist talililledest vajavad mitmed liigid talveks katet, nagu leeklilled, türgimagunad ja paljud kivila lilled. Ka siin tarvitame sama katet, mida rooside juures. Kate asetatakse peenardele, kust on koristatud mädanavad lehed ja varred, ja kui maa on juba kergelt külmanud. Ka võõrasemad vajavad kuuseokstest varju. Suvelilled peenrad puhastame, kaevame ümber ning rehitseme siledaks. Daalia (jorjeni) ja

Gladiooli mugulad puhastame ja säilitame õhurikkalt jahedas ja kuivas ruumis ületalve.

V. Aiapingid, lauad ja muud esemed viime varju alla. Talvel, kui aega, seame nad jälle kevadeks korda, nende logisema hakanud jalgu parandades ja tuhmunud värvi värskendades.

Need on üksikud tööd, mida saame sooritada sügisel. On loomulik, et kogu koduümbrus peab ka sügisel jätma korraliku ja hea mulje. Mida rohkem sooritame töid sügisel, mil rohkem aega, seda vähem on sellega ajakulu kevadel, mil alati ajast puudus ja üks töö ajab teist taga. **A. H.**

Sügis.

*Hall on taevas ja must on maa.
Sajab ja sajab lõpmata.*

*Uttu kõik upuvad sihidki eel,
haige on süda ja väsinud meel.*

*Ah, kui nii palju, nii palju ei sajak,
tuul selle udu kord laiali ajaks!*

*Ilm aga sumestub hääletu,
sügisepäev jõuab õhtule ju.*

*Kuhu küll lõpeb rändaja tee?
Õö tuleb pime ja pilkane.*

*Ah, kui nüüd taevatähtigi oleks,
Kui veel see öögi nii otsatu poleks!*

Gustav Suits.

Noored, hoolitsegem sügisel marjapõõsaste eest!

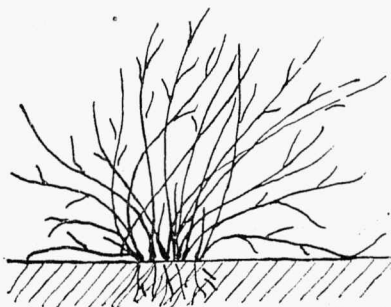
Põllutööde lõppedes on sügisel rohkem aega kui kevadel pühendada tähelepanu puuvilja- ja marjaalale. Eriline töö marjaaias on põõsaste harvendus, kui tahetakse saada marjaaiast rohket ja kõrgekvaliteedilist saaki. Kuna kevadised kiired tööd sunnivad sageli jätma selle töö tegemata, siis tuleb seda teha juba sügisel, kuna harven-

damata põõsastel on nii saak kui ka marjad väikesed.

Marjapõõsaste paras harvendusaeg on oktoobris ja novembris, siis kui põõsaste kasv on lõppenud. Kui põõsaid asutakse härvendama, siis kõrvaldatakse esihoones kõik kuivad ja vigased oksad. Teisi okse kõrvaldades tuleb eriti silmas pidada põõsa kuju ja sobi-

vat tihedust. Kõrvaldatakse ka kõik maapeal kasvanud ja ristikasvanud oksad.

Karusmarjad ja punased ning valged sõstrad annavad kõige rikkalikuma ja suuremate marjadega saagi 3—4 aastastelt kasvudelt, mistõttu siis 5—6 aastaseid ja vanemaid oksa kõrvaldada, kui need põosa kuju ei riku. Mustad sõstrad annavad parema saagi 1—2 aastastelt okstelt kuna 3—4 aastased tuleksid kõrvaldada.

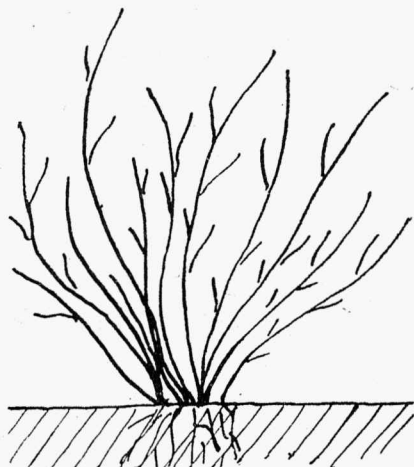
Harvendamata põosas.

Võrsete ja okste iga võib otsustada nende värvi ja koore sileduse järgi. Noorte kasvude koore värv on punakas, vanematel okstel aga tumedam, tihedam ja sageli sammaldunud. Harvendamisel tuleb igasse põossasse jätta 10—15 tugevamat ja saakiandvat oksa, silmas pidades ühtlast põosa kuju.

Põõsastest kõrvaldatakse ka kõik peenikesed ja noored kasvud ning jäetakse kasvama ainult tugevamad. Säärase harvenduse tagajärjel muutub põõsas hõredamaks, ühtlasemaks, keskmised oksad kasvavad siis elujõulisemateks ja tugevamateks ning põõsas püsib kauem elujõulisena ja saak on rikkalikum ning suuremarjalisem.

Vaarikad ei kuulu tavaliste põõsaste hulka, vaarikad on nn. poolpõõsad, ja neid jätavad paljud sügisel lõikamata, põhjusel, et talviste lumeohtude korral annavad vanad — kuivanud kasvud noorematele vajalist tuge. Kui kasvukoht on säärane, et see ei asu väga sügava lume ega lumest lagedas piirkonnas, siis lõigatakse va-

nad kasvud juba sügisel kohe saagi kõrvaldamise järele, jättes kasvama põõsasse 5—8 tugevamat kasvu. Kui vanad ja liigsed noored kasvud kõrvaldatakse juba sügisel varakult, siis kasvavad kasvama jäetud võrsed tugevamateks, andes järgmisel aastal suuremaid marju ja kahjuritest puhtama saagi.

Harvendatud põosas.

Peale põõsaste harvenduse on vajalik erilist tähelepanu pühendada ka väetusele ja maaharimisele. Marjapõõsaid väetatakse laudasõnnikuga 2—3 aasta tagant, andes väetist sügisel õhukese korrana maapinnale, mida kaevatakse sisse koos sügisese põõsaste vahelise maakünniga. Lisaks laudasõnnikule on vajalik anda üle aasta 3—5 kg superfosfaati aarile, kuna marjapõõsastel on fosforisoolade tarve võrdlemisi suur. On mullastik hapukas, siis tuleb anda ka põõsastele lupja 5—6 aasta tagant. Lupja antakse sügisel 20—50 kg aarile.

Marjapõõsaste lõikamise ja väetamise tööd on erilise tähtsusega, kui tahame oma aiast saada rikkalikku ja maitsevot marjasaaki.

Sügisene välistööde lõppemine annab seks võimalusi ja seda võimalust peavad esijoones kasutama noored.

Külv ja lõikus.

Külvas kevad vilja tera,
halja orasvaiba laotas
päikesesse üle põllu.
Lõo laulis tema kohal,
taevas sinas, sõudsid pilved...
Ja nii virgus ja nii sirgus elu vägev mullapõues.
Tuli suvi. Päike säras,
oma küpsetavat kulda,
elu uuestsünni seemet
iga viljapäässe valas.
Suvetuules tõusis, vajus
õue alla viljalaine
kuni seisis sügissajus.
Ja siis kõik mis kevad külvas,
suves võsus —
selle õsus
oma vara salvedesse
hoolsalt sügissirbi tera.

H. Suislepp.

Läti maanoorte 10. aasta juubel.

Ajal, mil kõlasid esimesed lasud Saksa-Poola piiril, mil tähistati sõja algust, toimusid Riias, Läti pealinnas, 2.—4. septembrini üleriiklikud Läti maanoorte suurpidustused.

Ameerika eeskujul loodud esimese maanoorterangi — mazpulkki — asutamisest oli möödunud Lätis 10-aastat ja nüüd oli ka põhjust pidulikumat tagasi vaadata tegevusele, kuna maanoorteorganisatsioon on kujunenud Läti presidendi dr. K. Ulmanise erilise mõju ja hoole tõttu nende suurimaks noorteorganisatsiooniks, millesse on liitunud üle 1100 kohaliku organisatsiooni 43.000 liikmega.

Pidustused, millest osa võttis üle 15.000 noore, toimusid Läti maanoortetööd juhtiva keskkorralduse — Läti Põllutöökoja — esimehe R. Dzerve patronaasi all ja maanoorte juhtide agr. K. Kirsise, A. Lusise ja nende kaastööliste korraldustel.

Pidustustele olid kutsutud ka kõikide Balti ja Skandinaavia riikide maanoorte organisatsioonide ja -ajakirjade esindajad, kellel avanes võimalus agr. B. Radziņš'i lahkel juhtimisel ja hoolitsemisel kõike seal kaasa elada ja üle vaadet saada Läti noorte töö tulemustest.

Esimesest maanoorteorganisatsiooni asutamisest Lätis on küll möödunud 10 aastat, kuid hoogsamalt algas töö maanoorte organisatsioonides alles siis, kui praegune president dr. K. Ulmanis võttis Läti riigi juhtimise oma õlgadele.

Läti maanoorteorganisatsioon on loodud juhi põhimõttel, kusjuures kasvatusvahendiks on skautliku organisatsiooni, ameerika põllumajandusliikude klubide töövõtted ja riigikaitse kasvatuse. Kõik noorteorganisatsiooni liikmed kannavad vormiriietust, ning töös on eriline rõhk suunatud riigikaitsele kasvatusele, põllumajandusliikudele kodustele ülesannetele ja rahvuslikule omakultuurile.

Läti maanoorteorganisatsioon on segaorganisatsioon, kuna sama organisatsiooni liikmeteks on ümbruskonnast nii poiss- kui ka tütarlapsed. Noorteorganisatsioonidesse liitunud 43.000 noort on koondunud 1100 ringi, kellede tegevust

juhivad ringivanemad koos abidega. Ringide tegevuse järelevalvateks on ametisse nimetatud 110 rajooni-vanemat ja 18 palgalist instruktorit. Instruktoritest on enamik kõrgema erialalise kutse- või kasvatusteadusliku haridusega. Kesk-kohas töötavad eriteadlased taime-, loomakasvatuse, kodumajanduse, sõjaväelise kasvatuse, sanitaar ja õhu-pioneer erialadel. Noorte tegevuse instrueerimiseks ilmub noorte kuukiri „Mazpulk” ja juhtidele „Vaditajas”.

Läti maanoorteorganisatsioonid on loodud ka linnadesse ning nende eriliseks ilmeks on, et kasvatada noorsugu praeguse juhtkonna poolt püstitatud töökspidamiste vaimus loosungiga „Kasvame Lätile”. Kõik noorteorganisatsiooni liikmed on kohustatud teostama kodutalus praktilised tööülesanded, täitma majandusliku mõtlemisviisi arendamiseks vastavad töövihikud alates 12 a. vanuselt, õiendama nõuetavaid katseid ja pidama täiskarskuse põhimõtet. Parematele noortele ja noortejuhitidele antakse vastavaid aumärke.

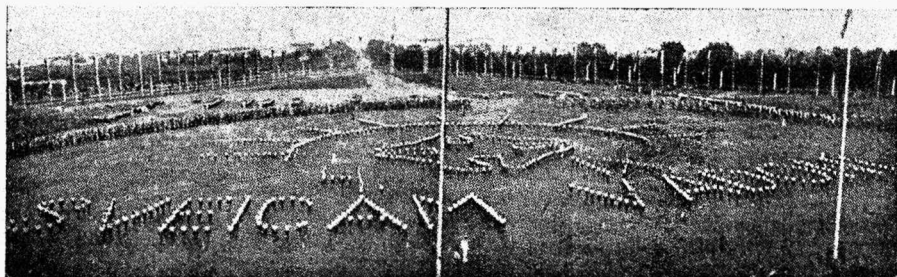
Kuna maanoorteorganisatsioon on kujunenud suuremaks noorteorganisatsiooniks Lätis, kellele antakse riiklikke toetusi, siis oli eriline põhjus ka 10. aastapäeva pühitseda.

Esimesel pidupäeval algasid võistlused (laskmises, toiduvalmistamises, kirjandis) meistri tiitli selgitamiseks, kuna vastavad eelvõistlused olid piirkonniti juba paremad võistlejad selgitanud.

Teise peopäeva hommikul asetati pärg maailma- ja vabadussõjas langenute kalmistule, keskpäeval olid kõik noored ooperis, teatrites, kontsertsaalides, mis olid eri eeskavaga noortele seks puhuks lavastatud. Öhtupoolikul tervitati rongikäigus president dr. K. Ulmanist ja öhtul kogunesid kõik 15.000 noort ühes 800 lipuga langenute kalmistule ühiseks austusavalduseks Läti vabaduse eest võitlejale ja töotuse toomiseks Läti riigile.

Öhtuhämaruses valgustasid helgiheitjad kalmistul asetsevat Läti ema kuju, kui läbi tuhandete noorte ja surmavaikuse sammusid tõrvikute saatel Läti ema juurde maakondade esindajad, tuues kaasa mulda, mida olid noorteorganisatsioonid kogunud, millesse oli iga organisatsioon toonud oma piirkonna tublima ja silmapaistvama mehe põllumulda. Truuduse töotusega asetati see muld ühisesse urni Läti ema jalgade ette, et Vaba Läti võiks tugevamaks kasvada.

Kolmandal pidupäeval oli presidendi dr. K. Ulmanise 63 a. sünnipäev. Kõik noored kogunesid riigi ja maanoorte lippudega kaunistatud staadionile. Önnistati ja anti üle vastavate keskasutiste poolt noorteorganisatsioonidele provintside lipud, mille järele jõudis staadionile president dr. K. Ulmanis, kus teda noored tervitasid tormiliste elagu-hüüetega.

Mazpulki võimlejad tervitavad presidenti sünnipäeva puhul.

Presidendi kõnele järgnes 15.000 noore paraad ning selle lõppedes võisid vaatajad näha staadionil korraldatud võimlejatest kujutist: „Läti- ja maanoorte embleem, 4. september 1939, Önnitleme juhti”. Elagu- ja õnnesoovidehüüded tervitasid presidenti sünnipäeva puhul.

Järgnesid rakendusvõimlemise ettekanded 5000 noorelt, mis kujutasid enesest rakendusvõimlemist muinasjutul esiisast, kes asus harima Läti pinnal uudis-

maad, kuhu külvas vilja, mida hiljem võis lõigata ja mille leiba tänutundes süüa. Rakendusvõimlemisele järgnesid 1500 rahvatantsija ettekanded ja pidustuste pidulik lõpetamine.

Õhtuks oli kutsunud riigipresident oma juurde õhtusöögile kõik paremad võistlejad, energilisemad ja auhinnatud noortejuhid ning väliskülalised, kokku üle 800 inimese.

Läti presidendi dr. K. U l m a n i s e südamlilik olek, eriline tähelepanu maaelu ja maanoorte vastu, on annud talle kui riigijuhile ka erilise poolehoidu maal.

Ei saa nimetamata jätta, et maanoorte pidustuste ajal oli kõikidel päevadel Riia linn lipuehtes.

E n d. V i n t.

Maanoorteringide tegevusest.

Võrumaa parimateks mn.-ringideks

Kasaritsa, Haanja ja Misso.

Võrumaa organiseeritud noored on viimasel ajal hoogsalt teotsenud. See ilmneb nii üksikute ringide töösaavutistes kui mn.-ringide vahelises võistluses.

Võrumaa Maanoorte Ühenduse poolt korraldatud maanoorteringide vaheline esimene võistlusaasta lõppes 1. septembril s. a. Võistlus kestis ühe aasta ja siin hinnati kõiki maanoorteringi võimalikke tegevusalasid nagu: liikmete arv ja juurdekasv aasta jooksul, juhatuse töö, hoogtööülesannete teostamine, riiklikkude ja rahvuslikkude ürituste korraldamine, koosolekute, kursuste ja mitmesuguste päevade korraldamine, ringi sisemine kord ja distsipliin, ringi ühised töövahendeid ja nende kasutamine, liikmete kodused tööülesanded, asjaajamine, kirjavahetus ja raamatupidamine, mitmesugused vaimlised üritused, ajakirjanduse tellimine ja levitamine, ringi majanduslik olukord jne. Hindamist teostati punktide süsteemil.

Nüüd on selgunud Võrumaa parimad maanoorteringid, kelledest esikoha saavutas Võru Konvendi K a s a r i t s a Maanoortering, kes sai 200 võimalikust hindepunktist 167, kellele anti 24. sept. maakondlikul lõikuspäeval üle Võru Maavalitsuse rändauhind — hõbekann, mida tuleb kaitsta kolm aastat järjest või viis aastat vaheldumisi — ja autasuks lauakell.

Teise koha saavutas 165 punktiga Rõuge Konvendi H a a n j a Maanoortering, kolmanda koha Vastseliina Konvendi M i s s o Maanoortering 162 punktiga, neljanda — sama konvendi

L o o s i Maanoortering 138 punktiga, viienda koha saavutas Põlva konvendi A d i s t e - M i i a s t e Maanoortering 132 p. Edasi järgnevad võistluspunktide vähenemise järjekorras Rāpina Noorte Maatulunduse Klubi (131 punkti), Vana-Saaluse (125 p.), Mauri (117 p.), Vastseliina (116 p.), Luhamaa (110 p.), Väimela l. (100 p.), Jaanimõisa (99 p.), Sänna (96 p.), Erastvere (94 p.) ja Lusti Maanoortering (91 p.). Teised said alla 90 võistluspunkti. Kõigile 15 esikohale tulnule ringile anti hõbedast mälestusmärk lipu vardasse löömiseks ja autasudeks lauakelli, lauallippe jne.

Auhindu Võrumaa noorte tööde näitusel.

Võrumaa Maanoorte Ühenduse poolt korraldatud maanoorte tööde näitusel 24. sept. anti välja järgmised auhinnad: Põldtaimekasvatuse alal: J a a n i m õ i s a Maanoortering väetuskatsete eest 1. auhind. H a a n j a Maanoortering sordivõrdluskatsete, heina-seemnekasvatuse ja ühispõllu skeemi eest 1. auhind, L o o s i Maanoortering väetuskatsete ja kartulisortide eest 1. auhind, J a n t r a Maanoortering väetuskatsete ja kartulisortide eest 1. auhind. S a l m e L a n g 1. auhind kanepi kasvatamisest. M. S o k k, L. E e r i k ja E. K u k k Misso ringist — aed- ja heintaimede seemnekasvatusest — igale ühele 1. auhind, L. J ä r v Kasaritsast — tshiiisalpeetriga väetuskatsed — 2. auhind ja Vastseliina Konvendi Maanoorte Ühendus — taimekogu — 2. auhind.

Aianduse alal sai Erastvere Maanoortering õunasortide eest 1. auhinna. Kasaritsa Maanoortering õunasortide, õunte pakkimise ja mee eest 1. auhind, Sanna Maanoortering puukooliga sai 2. auhinna, E. Tina Kanepist sai 2. auhinna aiasaaduste eest.

Kanakasvatuses sai L. Järv Kasaritsast 1. auhinna tõukanade eest ja Ad. Kurg Haanjast 2. auhinna kanala sisseseade eest.

Kodumajanduse alal anti välja järgmised auhinnad: E. Kiisel Adistest komplekti teetaimede eest 1. auhind, Loosi mnrng. komplekti ravitaimede eest 1. auhind, Adiste-Miiaste mnrng. korralik ja korratu köögilaua sahtel 1. auhind, Väimela 1. mnrng. maitsekalt asetatud lilled vaasis ja inetu asetusviisiga — 1. auhind. Haanja mnrng. kogu jalapühkematte 1. auhind, Jantra mnrng. korralik ja korratu voodi 2. auhind, Väimela 1. mnrng. otstarbekohane ja ebaotstarbekohane kooliõpilase leivakott 2. auhind.

Naiskäsitööde alal anti Väimela 1. mnrng. 1. auhind, Erastvere mnrng. 1. auhind, S. Lang Haanjast võõde eest 1. auhind, A. Ilves Kasaritsast 1. auhind, Sanna mnrng. 2. auhind, Vastseliina mnrng. 2. auhind, L. Kattai Adistest 2. auhind ja Misso mnrng. 3. auhind.

Organisatsiooni alalt olid väljapanekud kahelt ringilt Haanja ja Adiste-Miiaste, kes said mõlemad 1. auhinna.

Vaimliste ürituste alal olid väljapanekud Loosi maanoorteringilt kodukoha muuseum, kes sai 1. auhinna ja Kasaritsa maanoortering esitas maanoore raamatukogu, mille eest sai 2. auhinna.

Ringide vahelisel loosungite võistluses pälvis tähelepanu Haanja maanoorteringi poolt väljapandud viljateradest valmistatud loosung „Künna mulda — lõikad kulda!“ — mille eest said 1. auhinna ja lauailipu.

Väärrikalt olid näitusel esitatud ka Võrumaa kutsekoolid.

263 auhinda Vastseliina noortele.

Võru maakondlikul näitusel esinesid Vastseliina konvendi piirkonnas tegutsevate 11 maanoorteringide liikmed märkimisväärselt. Kokku esines 46 paremat liiget oma töödega, mis

kõik auhinnati ja kellele-määrati rahaline autasu Vastseliina Põllumeeste Seltsi poolt. Esinejatele ringidele anti eridiplomid.

Näitusel parimaks ringiks oli Vastseliina, kelle liikmed: Ants Mehine sai kolm 1. auhinda: aiavilja, põldtaimede ja jäära eest. Evald Sirp sai 1. auhinna omavalmistatud muusikariistade eest. Kusta Kuuseoks vaha ja vurrimee eest ja naisliikmed Linda Aasa, Irene Böstrov ja Senta Sassiad said naiskäsitööde eest 1. auhinna. Tõukanade eest said 2. auh. Harald Burge, Bernhard Ojasoo ja Linda Aasa.

Mauri Maanoorteringi väljapaneku- test meeldisid eriti hoidised, mille valmistajatele Leida Agarile, Aino Arusalule ja Öie Sökkale määrati igale 1. auhind Naiskäsitööde eest said liikmed L. Agar ja Am. Arusalu 1. auhinna ja mee eest Armelt Agar 2. auhinna.

Tsäpsi maanoorteringi liikmetele anti välja põldtaimekasvatuse ja käsitööde eest 8. esimest auhinda, kusjuures suurema autasu said Elsa Pant ja Ernst Pilt. Loosi ringile määrati 4 esimest auhinda, Piusa ringi kolmele liikmele kõigile 1. auhinnad, Vana-Saaluse ringi nelja esinejale kolm esimest ja üks teine auhind. Misso ringi liikmed Madis Sökk, Elviire Kiholane, Agnes Kukk, Silinna Prants ja Elli Eerik said kõik 1. auhinna. Uue-Saaluse maanoortering sai väetuskatsete eest 1. auhinna ja Tabina ringist Ev. Glaserile määrati sugukuldi eest 1. auhind.

Vassili Kunglale Luhamaa ringist määrati omapargitult lambanahkade eest 1. auhind ühes kuld aurahaga. — Need on ainult parimate maanoorte hinnangud.

Käesoleval suvel toimunud võistlustel Vastseliina konv. krooniti 15 töömeistrit ja maanoored said kokku 199 auhinda, ja Vastseliina maakondlikul näitusel anti kokku 46 maanoorele 64 auhinda, siis üldkokkuvõttes võivad Vastseliina konvendi maanoored oma töösaavutise 263 diplomiga terve toa seinad katta. Auhindade kogusumma on üle 600.— krooni.

Kaheksal maanoorteringil on tänavu muretsetud omale lipp: Vastseliina, Piusa, Vana-Saaluse, Mauri, Misso, Loosi, Uue-Saaluse ja Tsäpsi ringidel.

Kasaritsa Maanoortering

asutati 1935. aastal. Organisatsioon on aastate jooksul võitnud kohapeal täielise poolehoiu ja lugupidamise laialdas-tes põllumeeste ridades. Praegu on ringil 147 liiget, olles perekam ring Võrumaal. Ringi ümber on koondunud kõik ärksamad ja edumeelsemad peretiitred ja -pojad. Ringi juhhib algusest peale ringivanem P. Laugamets.

Valjalas hinnati noorte tööd.

Üle-Saaremaalisel põllumajandusli- kul näitusel Valjalas moodustasid näi- tuse huvipunkti maanoorte väljapanek- ud, mis said rohkesti auhindu. Auhin- damist leidsid nii ringide kui üksikute ringiliikmete väljapanekud. Nii said auhindu: Saaremaa Maanoorte Ühen- dus — maanoorte kirjanduse, tööjuhis- te, linnukasvatuse hoogtööaasta välja- panekute ja Saaremaa maanoorte pilti- des esitatud tegevuse ülevaate eest 1. auh., Endel Kõva, (Pärsamaa m- noortering) Rode-Islandi kanade eest 1. auh., Jõgiste Maanoortering — kogu- väljapanekute ja koduapteegi eest 1. auh., Arvi Selge (Jõgiste mn- ring) arstirohu taimede eest 1. auh., Marta Aru., Anete Humal ja Meeta Lakkur (kõik Jõgiste mn.-ring) said kõögiviljade eest igaüks 3. auh., Paula Rihkrand (Jõgiste) koduümbruse kaunistamise eest 2. auh. Sassi Maa- noortering koguväljapanekute, vildi- tööde ja aiatööriistade hoinunagi eest 1. auh., Ilmar Kärem (Sassi mn- ring) partide eest 3. auh., Kõnnu Maa- noortering viljaseemne puhtimisabinõu- de eest 2. auh., H. Kuning (Kõnnu) soos kasvatatud timotiseemne eest 1. auh., O. Pääsuke (Kõnnu) päris- haruheina ja keraheina seemnekasva- tuse eest 1. auh., Heino Vilsar (Kõn- nu) bronkskalkunite eest 3. auh., Ratla Maanoortering heinaseemne kasvatuse abinõude eest 2. auh., Liidia Sepp (Ratla) Rode-Islandi kanade eest 3. au- hind, Ella Küla (Ratla) kanade eest 2. auhind, O. Grepp (Pamma) Valge- Leghorni kanade, timoti ja keraheina seemnekasvatuse eest, kumbagil alal 1. auh., Koikla Noorteühing heinataime aia ja heinataime kogude eest 2. auh., Käesla Maanoortering väljapaneku eest „mida pakuvad kodumaa metsad teeks, värvimiseks ja arstirohuks“ 1. auh., A. Soom, (Uue-Löve) Valge-Leghorni

tõugu kanade eest 1. auh., Lööne Noorte Ühing poiste käsitööde eest 1. auhind, Jaan Kallas (Tumala mn.-ring) uudismaaharimise eest 2. auh.

Lümanda Maanoorte Ring

pidas 17. sept. Lümanda algkooli ruu- mes koosoleku, millest võttis osa 18 maanoort. Koosoleku juhatajaks valiti L. Kaljula ja protokollijaks Albert Himmist.

Kuna Lümanda Maanoorte Ringi seniseid juhatusliikmeid V. Meier, V. Kaar ja A. Part lahkusid juha- tusest, oli koosoleku päevakorras uute juhatusliigete valimine. Valimiste tule- musena sai uueks Maanoorte Ringi esimeheks Kalev Mändmets ja uuteks juhatusliikmeiks Valve Roost ja Helje Ustel. Peale valimisi olid läbirääkimised, kus puudutati Lõikus- püha korraldamise küsimust. Jõuti ot- susele, et lõikuspidu korraldatakse Lü- manda rahvamajas 8. oktoobril, kus vai- muliku talituse peab Kaarma koguduse õpetaja Elmar Tõldsepp. Vaimu- likule talitusele järgnevad kõned. Öh- tul korraldavad maanoored samas näitekohtu.

Audrus kontrolliti maanoorte tööd.

Maanoorte instruktor A. Murd ja konsulent A. Talvoja kontrollisid neil päevil Audru konvendis maanoorte hoogtöid kanakasvatuse ja heinaseem- nekasvatuse alal. Audru konvent on tänavuse põua tõttu kõige enam kannat-anud, millest tingituna ka heina- seemne kasvatuse on 100 prots. ikaldu- nud. Heinaseemne külv toimus juuli- kuu alul ning kuiva tagajärjel pole seeme senini üldse hakanud idanema.

Kanakasvatuse ettevõtteid on tub- listi takistanud tõumaterjali puudus, kuid sellele vaatamata leidis väga häid algatusi. Nii väärivad märkimist Soeva maanoorteringi liikmeist Benita Le- pik, Rehevälja talust ja Kristjan Vainu, Vainu talust, kes praegu oma kasvatuse töö ettevõtetega sammuvad Audru konvendis esikohal.

Maanoorte pidupäev Lähtus.

Pühapäeval, 17. sept. toimus Suure- Lähtu algkooli juures maanoorte päev, kus õnnistati Haapsalu konvendi maa-

noorte ühenduse ja Lähtru maanoorte-
ringi lipud.

Aktusel anti üle auhinnad töövõist-
lustel esikohtadele tulnutele. Põlluma-
janduslikus takistusjooksus tulid esi-
mesteks Osvald Kesa (Rannamõisa)
ja Johannes Valing (Lähtru), teisele
kohale Albert Ligi (Võnnu) ja Albert
Vuus (Sinalepa) ning kolmandaks
Alfred Mägi (Lähtru). Künnivõistlu-
ses tuli esimeseks Voldemar Jänes
(Lähtru) ja teiseks Arnold Trum-
malt (Lähtru). Kerimisvõistluse võit-
is Helga Remmel (Lähtru), teiseks
tulid Vello Valing ja Helmi Pärna-
mets (mõlemad Lähtrust).

Päevast võttis osa rohkesti ümbrus-
konna inimesi. Eriti palju oli maanoori.

Tervitusi öeldi paljude kohapealsete
ja kaugemate organisatsioonide poolt,
ning löödi lipuvardaisse 16 naela.

Lipp Vee noortele.

Pühap., 24. sept. kell 4 p. l. toimus
Vee koolimajas Pärnumaal lipu anne-
tamine ja selle õnnistamine kohalikule
maanoorteringle. Rohke rahvahulga
juuresolekul õnnistas lipu Jaagupi õpet.
P. Tammaru. Peokõne pidas ja lipu
andis üle Pärnumaa maanoorte inst-
ruktor A. Murd. Lipu vardasse löid
naelu Pärnumaa Maanoorte Ühendus,
Pärnu-Jaagupi konvent, konsulent J.
Laas, P.-Jaagupi Maanoorte Ühen-
dus ja teised.

Simuna noored puhtisid 2400 kg viljaseemet.

Virumaa noorteringlest on eriti
hoogsalt tegutsenud Simuna mn.-ring.
Suve jooksul on Simuna mn.-ringi liik-
med puhtinud 5 puhtimisaparaadiga
24.000 kg viljaseemet ning haudumis-
masinaga väljahautanud 1600 noort
puhasttõugu tibu.

Viljapuhtimise hoogtööd teostati
üle maakonna 10 puhtimisaparaadiga,
ent mujal ei saavutatud märkimis-
väärseid tulemusi ning üle maakonna
puhiti seemet kokku 35.000 kg. Puhti-
misaparaadid andis tasuta põllutöö-
koda, kusjuures iga maanoorter, mil-
line seemet puhtis vähemalt 2000 kg.,
sai masina omanduseks. Kõigis küm-
nes ringis, kuhu välja anti masinad,
ületati tähendatud norm ning masinad

langesid ringidele omanduseks. Haudu-
mismasinad oli maanoorteringle kas-
utatada 4 ning kokku pandi haudumi-
sele 2600 muna. Noored puhastverd ti-
bud jaotati maanoorteringle liikmete
vahel.

Edasi tegutseti umbrohu hävitami-
sel, milleks iga ring püüdis puhastada
teeääri mitme kilom. pikkuselt. Heina-
seemnekasvatamisest võtab praegu osa
35 maanoort, igaiüks kuni 0,3 ha. suu-
rusel maalapil. Suviste töödega esi-
neti Iisaku ja Narva näitustel, kus
saadi auhindu umbes 150 kr. väärtu-
ses. Talvise töö algul korraldab maa-
kondlik maanoorte ühendus Kadriinas
7-päevase juhtide kursuse.

Tunnustus Laeva noorte tööle.

Haridusministeeriumi Noorsoo ja
Vabahariduse osakonna poolt anti tun-
nistus Laeva Maanoorteringle, kes asub
Tartu Põllumeeste konvendi juures, sel-
le tõenduseks, et haridusministri otsu-
suga 19. juunist s. a. tunnistati ringi
tegevus põhimõtelt, aladelt ja ulatu-
selt otstarbekohaseks ja ring on kan-
tud Haridusmin. Noorsoo ja Vabahari-
duse Osakonnas peetavasse sellekoha-
sesse noorsoo-organisatsioonide regist-
risse. Nim. tunnistuse ja noorsoo or-
ganiseerimise seaduse alusel on valla-
valitsus kohustatud ringile tasuta kas-
utamiseks andma ruume ühes kütte ja
valgustusega oma asutistes.

Paremaid saavutisi Kivijärve mn.-ringis.

Esmaspäeval, 2. okt. viibisid Kivi-
järve Maanooteringsis kontrollsõidul
Tartumaa maanoorte ja linnukasvatu-
se instruktorigid, kes kontrollisid noorte
linnu- ja heinaseemnekasvatuse töö et-
tevõtteid. Paremateks töödeks tunnis-
tati Leili Siniõja, Evald Ustavi,
Helma Kukke, Ella Mägi, Arnold
Saare, Paul Pihlaku, Märt Kus-
lapi ja Harald Seinõja tööd.

Tali maanoorter, sai lipu.

Pühapäeval, 27. augustil teostus Tali
maanooteringsi kauaaegne unistus, sest
sel päeval sai ring endale lipu. Lipu
õnnistamist toimetas Pärnumaa praost
A. Grünberg, kuna aktusekõne pidas
maanoortevanem Jüri Miilimäe.

Fa Joh. Nurmbergi trükk, Viljandis, 17. oktoobril 1939. a.